

GLAVA 16

ŠTA AKO SAM TRUDNA? - KAKO OTKRITI TRUDNOĆU I DONETI ODLUKU -

Ima žena koje žele decu i već posle nekoliko meseci braka ili veze ostanu u drugom stanju.

Nekima od nas se dešava da zatrudnimo potpuno neplanirano, u trenutku kada to ne želimo ili ne možemo da imamo dete.

Trudnoća se može otkriti na nekoliko načina. U svakom slučaju, najbolje je to saznati što ranije. Ako ste želeli dete, od tog trenutka morate više brinuti o sebi i svom zdravlju. Ukoliko odlučite da prekinete trudnoću, abortus je uvek sigurniji i lakši, ako se obavi u ranijim nedeljama trudnoće. *Ako sumnjate da ste zatrudneli, ali niste pomoću nekih od testova za utvrđivanje trudnoće to i proverili, ne donosite odmah zaključak da ste trudni. . Koristite neko kontraceptivno sredstvo kada imate polni odnos, ako zaista ne želite da zatrudnite.*

Uobičajeni znaci rane trudnoće, jednu ili dve nedelje nakon začeća, su: izostanak menstruacije, menstruacija koja kraće traje i manje je obilna nego obično, napetost, osetljivost i osećaj bridenja u grudima (oko dve nedelje nakon začeća), često mokrenje, zamor, povraćanje i jutarnja mučnina, osećaj nadutosti i grčevi u stomaku, povećan ili smanjen apetit, poremećaji u varenju (proliv ili zatvor) i promene raspoloženja. Treba imati na umu da neke žene zatrudne, a da pri tom ne primećuju nikakve promene i da toga nisu svesne prvih nekoliko meseci. Znaci trudnoće se kod žena razlikuju, isto tako i sama trudnoća.

GDE NABAVITI TESTOVE ZA UTVRĐIVANJE TRUDNOĆE

Testovi za utvrđivanje trudnoće dostupni su u medicinskim ustanovama, klinikama, apotekama, privatnim ginekološkim ordinacijama, centarima za planiranje porodice, kao i ženskim organizacijama koje imaju neku vrstu zdravstvenih službi. Mesta na kojima se mogu uraditi ili kupiti testovi za utvrđivanje trudnoće ponekad se reklamiraju u novinama i časopisima. Test za utvrđivanje trudnoće možete kupiti u apoteci i uraditi ga sami kod kuće. U nekim mestima ove testove možete uraditi samo kod lekara - ginekologa.

Bez obzira gde ste odlučili da uradite test na trudnoću možda će osoba koja saopštava rezultate testa pokušati da vam izese neke predloge sa namerom da utiče na vašu odluku: govoriće vam o abortusu, ali ne i o tome kako da brinete o sebi do porođaja i o samom porođaju, saopštiće rezultate testa vašem suprugu/partneru ili roditeljima bez vaše dozvole, ponašaće se prema vama kao da ste u krizi i jako se loše osećate ili će vam čestitati na "srećnim vestima". Zapamtite da je u pitanju vaše telo i vaš izbor. Uopšte ne morate da osećate ono što drugi od vas očekuju.

VRSTE TESTOVA ZA UTVRĐIVANJE TRUDNOĆE

Svi testovi za utvrđivanje trudnoće reaguju na prisustvo hormona koji se zove humani horionski gonadotropin (HCG) koji formirana posteljica luči u krv trudne žene. HCG se izlučuje preko mokraće i na taj način se može ispitati. Urin slajd testovi su najbrži, veoma jednostavni i jeftiniji od ostalih testova za utvrđivanje trudnoće. Kap mokraće se meša sa test serumom na pločici; za 2 minuta prisustvo ili odsustvo sitnih čestica u rastvoru ukazaće da li ima ili ne HCG-a u mokraći. Ovi testovi kod većine žena precizno utvrđuju trudnoću 27 dana nakon začeća (13 dana od dana kada je trebalo da nastupi sledeća menstruacija). Kod urin tuba testa mokraća se pomeša sa pročišćenim HCG-om u test tubi. Posle 1-2 sata čelije potonu na dno tube i formiraju oblik sličan

krofnji, ukoliko postoji dovoljno HCG-a. Ovi testovi daju precizne rezultate nekoliko dana ranije nego oni na pločici. U poslednje vreme su se pojavile nove vrste skupih testova koji mogu precizno utvrditi postojanje trudnoće 14 dana nakon začeća.

Da biste uzeli dobar uzorak mokraće potrebno je da koristite veoma čistu i suhu posudu. Nije dobro koristiti stare medicinske posude ili boce od šampona, zato što tragovi hemikalija mogu da zagade uzorak. Najbolje je uzorak mokraće uzimati rano ujutru, kada se probudite, zato što je tada koncentrisanija, posebno u ranim fazama trudnoće. Za test je dovoljna mala količina mokraće. Uzorak mokraće treba čuvati u posudi koju možete zatvoriti i držati na hladnom. Nije preporučljivo da pred uzimanje uzorka mokraće koristite aspirin ili marihuanu, zato što mogu uticati na test.

Rezultati testova za utvđivanje trudnoće mogu biti pozitivni, negativni ili nedovoljno jasni. Pozitivan test gotovo uvek znači trudnoću. Lažno pozitivan test - pozitivan rezultat kada žena zapravo nije trudna - predstavlja retkost. Lažno pozitivni testovi mogu biti prouzrokovani greškom u očitavanju rezultata testa, drogama, lekovima ili drugim hemijskim supstancama (marihuana, metadon, Nifelat, velike doze aspirina, sintetski hormoni kao što su kontraceptivne pilule, sredstva za umirenje ili neke druge supstance koje utiču na nervni sistem), prisustvom proteina ili krvi u mokraći, sapuna ili drugih hemikalija u posudi, hormonskim promenama ili menopauzom. Prerana menopauza, kao i menopauza, može uticati na lažno pozitivne rezultate. Takođe je moguće, iako veoma retko, da promena nivoa lutenizujućeg hormona za vreme ovulacije može dati lažno pozitivan rezultat. Neke vrste tumora i medicinska stanja, takođe mogu da izazovu pozitivan rezultat.

Negativan test znači da niste trudni, mada su, nažalost, lažno negativni testovi prilično česti, naročito u ranoj fazi trudnoće, kada je količina HCG-a u mokraći mala, pa je test ne registruje. Tokom nekoliko meseci količina HCG-a se povećava; i pored toga, u 4. i 5. mesecu trudnoće količina HCG-a može biti tako niska da prouzrokuje lažno negativne rezultate. Lažno negativan rezultat testa daje suviše topla mokraća koja nije dovoljno koncentrisana, posuda zagađena prisustvom nekih lekova, "ne zdrava" trudnoća posle koje će doći do pobačaja, vanmaterična trudnoća, greška napravljena u izvođenju testa. Zdravstveni radnik vam može pomoći da procenite kolike su šanse za lažno negativni rezultat testa kao i da razjasnite zašto vam kasni menstruacija ukoliko niste trudni. Ako sumnjate da ste trudni, iako je test negativan, bilo bi dobro da odete na ginekološki pregled ili da ponovite test na trudnoću. Nemojte samo čekati da menstruacija dođe.

Uradila sam 3 testa na trudnoću u toku 2 nedelje. Prema izveštajima koje sam dobila iz laboratorije, svi su bili neubedljivi, bez jasnih rezultata. Kada sam uradila test krvi koji je utvrdio da sam stvarno trudna i da ne izmišljam, bila sam jako ljuta na medicinsko osoblje koje mi nije verovalo.

Testovi koji se rade kod kuće

Neke žene više vole testove za utvđivanje trudnoće koje mogu same da urade kod kuće. To im pruža sigurnost, obezbeđuje privatnost i kontrolu nad tim iskustvom. Druge, kada rade taj test kod kuće, osećaju se izolovano. Sam test je jednostavan i nije ga teško uraditi, ali rezultati su mnogo češće pogrešni nego kod testova na trudnoću koji se rade u laboratoriji. Uputstvo obično ne sadrži dovoljno informacija pomoću kojih bi mogli sa sigurnošću oceniti da li je rezultat testa pouzdan i upotrebljiv, pa vam mogu biti potrebne dodatne informacije.

Testovi krvi

Postoje dve vrste testova krvi - radioimunoesej (RIA) i radioreceptoresej (RRA). Ova vrsta testova je osetljivija od urin slajd testa i urin tuba testa. Oni mogu otkriti i nizak nivo HCG-a u krvi čak i pre prvog izostanka menstruacije, HCG se u krvi pojavljuje ranije nego u mokraći. Testovi krvi su neophodni kod otkrivanja vanmaterične trudnoće ili neuspelog abortusa. RIA test je daje precizne rezultate 7-12 dana po začeću, dok je RRA test precizan 14-17 dana nakon začeća. I ovi testovi ponekad daju lažne rezultate.

Pilule i injekcije

Ukoliko vam lekar preporuči pilule ili injekcije da bi njima izazvao menstruaciju, *nemojte na to pristati*. Postupak koji ponekad nazivaju *test povlačenja hormona* nije precizan i veoma je opasan. Supstance koje se koriste su sintetski hormoni (obično progesteron) koji mogu izazvati štetna dejstva kod žena koje ih uzimaju, kao i oštećenja ploda (ukoliko je žena trudna i odluči da rodi dete). Uprkos upozorenjima o njihovom štetnom dejstvu, lekari ih i dalje koriste u praksi.

Ginekološki pregled

Kada prođe šest nedelja od poslednje menstruacije potrebno je da odete na ginekološki pregled da biste proverili rezultate testa i saznali koliko dugo ste trudni. Ako ste trudni, (1) ginekolog/ginekološkinja će prilikom pregleda osetiti da je vrh grlića materice omekšao, (2) grlić materice je verovatno promenio boju od bledoružičaste do plavičaste zbog pojačane cirkulacije krvi (to možete videti i same ako imate spekulum i ogledalo), (3) materica je mekša na dodir, (4) veličina i oblik materice se menjaju.

Neke žene jednostavno znaju da su trudne. Neke od nas mogu da predosete kada su zatrudnele. Znakovi, kao što su izostanak menstruacije ili napetost u grudima, potvrđuju naša opažanja o promenama u telu.

Kada sam bila trudna prvi put, menstruacija mi je izostala i grudi su me jako bolele. Sa drugim detetom sam znala trenutak kada se začelo. Ne mogu da objasnim kako. Jednostavno sam znala.

Ako ste trudni i želite da rodite vašu bebu pročitajte poglavlje o porođaju. Ako ne želite da rodite, informacije o abortusu ćete naći u . . .

AKO STE TRUDNI, A NISTE SIGURNI ŠTA BI TREBALO DA URADITE

Razmislite o važnosti odluke koja je pred vama, o brojnim mogućnostima i značenju varijanti koje takva odluka sa sobom nosi. Možda ćete odluku doneti vrlo brzo; možda ste mislili da znate odgovor, ali ste se posle dugog razmišljanja predomislili. Pojaviće se nedoumice i nećete moći da donesete odluku tako lako i brzo. Porazgovarajte o tome sa osobama od kojih očekujete podršku i to može biti od velike pomoći, ali ne osećajte to kao obavezu. Vaše je pravo i da ne razgovarate o svojoj odluci ako tako želite. Na vama je da odlučite da li ćete u sve to uključiti i članove porodice ili partnera. Razgovor vas može zbližiti, ali se može desiti i da ne dobijete podršku onda kada je očekujete. Ponekad ljudi oko vas prenatlaženo emotivno reaguju na vašu trudnoću, pa vas time još više uznemire.

Bez obzira na to kakva će biti vaša odluka, donošenje takve odluke trebalo bi da bude samo *vaša odluka*. Pomoć drugih, porodice, prijatelja, partnera, poslužiće vam da shvatite šta vi, u stvari, želite, tako da je, ponekad, bolje da sa njima razgovarate nakon što ste doneli odluku. *Svoju odluku ne morate da pravdate nikome, a ako ništa ne odlučite, u stvari, vi ste doneli odluku da rodite dete, ali još niste svesni svoje odluke.*

Bilo bi korisno savet potražiti i u razgovoru sa iskusnim profesionalcima, iako nije lako izabrati pravoga jer je prisutna prenatlažena želja da se ženama ograniči pravo na abortus, pa bi dobro bilo da pored razgovora sa vašim ginekologom/ginekološkinjom potražite informacije i u drugim savetovalištim, ženskim grupama za podršku ili drugim organizacijama sličnog tipa.

Rađanje i podizanje deteta

Pokušajte da stvorite sliku o tome kako izgleda starati se o detetu, voditi brigu o njegovom podizanju, posmatrajte kako to rade druge majke i razgovarajte sa njima, sa decom koju poznajete i njihovim očevima. Ako ste u braku ili živite sa nekim, razmislite o promenama koje bi dete unelo u vaš zajednički život. Ukoliko živite sami, razmislite o tome čime bi izdržavali dete i kako bi brinuli o njemu, sa kim i gde bi živeli. Ako već imate decu, razmislite šta bi još jedno dete značilo za njih i za vas. Ne zaboravite da je svima nama ponekad potrebna pomoć u podizanju dece.

Abortus

Ponekad je abortus za mnoge žene jedino moguće rešenje. Traume izazvane abortusom su manje bolne od onih koje bi izazvalo rođenje neželjenog deteta. Abortus se najsigurnije i najlakše izvodi u prva tri meseca trudnoće.

Toliko mi je važna ova odluka da sam prvi put o njoj slobodno pričala sa drugima. Puno je žena koje su iskusile abortus. Same su to izabrale - zato ni moja odluka nije pogrešna. Ako slobodno pričaš o tome, onda je i drugim ženama mnogo lakše da pričaju o svom iskustvu.

Pre nego što sam odučila da abortiram, mnogo sam plakala. Budila sam se u pola pet ujutro razmišljajući šta da radim i plaćući. Sigurna sam da je ta osećanja izazivala pomisao na gubitak deteta koje je moglo da bude moje.

Moj ljubavnik nije želeo da imamo dete. Nisam htela dete sa nekim drugim i odlučila sam da abortiram. Nisam bila srećna zbog toga, želela sam dete i bila sam zaljubljena u njegovog oca.

Sve moje znanje o abortusu ticalo se njegove legalnosti. Plašila sam se da to pomenem svom lekaru. Mislila sam da će me optužiti i misliti da sam zla (ali nije). Mislila sam da će to strašno boleti. U bolnici sam prošla program koji je objašnjavao proceduru abortusa. To mi je pomoglo.

Ogorčena sam kada čujem ljude koji pričaju o sirotim mali bebama koje imaju pravo da žive i o ljudima koji toliko žele decu, a ne mogu da ih imaju. Dete nije samo proizvod koji se šalje dalje. Ono je deo tela žene. Ono je deo same žene i besmisleno je tražiti da ga se žena odrekne posle rođenja. Znam da su mnoge žene to uradile, ali ja ne mogu. Da nisam abortirala, prošla bih kroz 9 meseci pakla sa roditeljima, dečkom, prijateljima, poslom, finansijskom situacijom i celim svojim životom. Tada nisam bila spremna za to.

Sigurno je svaka od nas bila izložena pritiscima koji se vrše preko televizije, časopisa, pa čak i medicinskih ustanova. Nova populaciona politika, koju podržavaju desno orijentisane političke snage i crkvene institucije, možda će najjači uticaj imati baš na mlade devojke i njihovu odluku o eventualnom abortusu. Pritisci se ne tiču samo donošenja odluke o rođenju deteta, nego i kasnijih odluka - da li zadržati dete ili ne. Neke od sledećih informacija će vam možda pomoći u sličnim situacijama.

Usvojenje

Raspitajte se o uslovima usvojenja i svojim pravima i obavezama vezanim za takvu odluku. Potražite pravni savet - u službi pravne pomoći, kod advokata, u centrima za socijalni rad ili u nekoj od ženskih grupa koje imaju pravnu službu, obično advokatkinju koja će vam dati besplatnu pravnu pomoć. Ne potpisujte ništa dok dobro ne razmislite o svojoj odluci.

Kod nas je postupak usvojenja pravno regulisan Zakonom o braku i porodičnim odnosima. Evo nekoliko osnovnih informacija koje bi svaka žena trebalo da zna pre nego što donese odluku.

Usvojenjem se između usvojioca, lica koje usvaja dete i usvojenika, deteta, zasnivaju prava i dužnosti koji postoje između roditelja i dece. Kod nas postoje dva oblika usvojenja, nepotpuno i potpuno. Da bi usvojenje bilo punovažno, potrebna je saglasnost usvojioca i roditelja usvojenika koja se daje pred organom starateljstva (kod nas su to centri za socijalni rad). Usvojenje se može zasnovati i bez saglasnosti roditelja samo u sledećim slučajevima: ako je roditelj sudskom odlukom lišen roditeljskih prava ili poslovne sposobnosti, kao i kada je očigledno da je napustio dete, a njegovo mesto boravišta se ne zna duže od 6 meseci.

Usvojenje se zasniva pred organom starateljstva prema mestu prebivališta, odnosno boravišta usvojenika. Lice koje želi da usvoji dete i roditelji, podneće zajednički predlog nadležnom organu starateljstva koji je dužan da ih upozna sa svim pravima i obavezama.

Podaci iz zapisnika o usvojenju i druge isprave predstavljaju službenu tajnu, a uvid u njih će se dozvoliti usvojiocu, usvojeniku koji ima 16 godina, i ako se ne radi o potpunom usvojenju i roditeljima.

Važno je znati da usvojenje ne utiče na prava usvojenika prema njegovim roditeljima i njegove dužnosti prema njima.

Potpuno usvojenje

Za zasnivanje potpunog usvojenja, naš zakon propisuje sledeće uslove.

Potpuno se može usvojiti dete koje nije navršilo 5 godina, čiji roditelji nisu živi ili su nepoznati, a očigledno je da su napustili dete i više od 6 meseci im se ne zna mesto boravka. Može se usvojiti dete koje ima jednog živog roditelja, ako je tom roditelju pre donošenja odluke pružena društvena pomoć i ako su preduzete odgovarajuće mere koje bi mu omogućile uspešno obavljanje roditeljskih prava i dužnosti. U tom slučaju, roditelj može da dâ saglasnost za usvojenje deteta pred organom starateljstva bez označavanja usvojioca. Ovu izjavu roditelj ne može opozvati.

Kod zasnivanja potpunog usvojenja, u zapisnik se kao detetovo upisuje prezime usvojioca. Ne unose se podaci o roditelju koji je dao saglasnost za usvojenje svoga deteta bez označavanja usvojioca. U matičnu knjigu rođenih usvojilac se upisuje kao roditelj deteta.

Potpunim usvojenjem gase se prava i dužnosti usvojenika prema njegovim roditeljima i drugim srođnicima, kao i prava i dužnosti roditelja i srođnika prema njemu. Posle zasnivanja potpunog usvojenja nije dozvoljeno utvrđivanje materinstva ili očinstva usvojenog deteta. Potpuno usvojenje se ne može raskinuti